FUQAROLAR NOMULKIY HUQUQLARINING SHAXIY HUQUQLAR TIZIMIDA TUTGAN O‘RNI VA ULARNING KONSEPTUAL AHAMIYATI TAHLILI

Yuldashov Abdulaziz Akbarovich
Mirzo Ulug‘bek nomidagi
O‘zbekiston Milliy universiteti
Ijtimoiy fanlar fakulteti Yurisprudensiya yo‘nalishi
4-bosqich talabasi
abdulazizyuldashev5606@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada fuqarolarning nomulkiy huquqlari tushunchasi, ularning shaxsiy huquqlar tizimidagi o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Nomulkiy huquqlar shaxsning sha’ni, qadr-qimmati, ishchanlik obro‘si, shaxsiy hayoti daxlsizligi kabi fundamental huquqlar bilan chambarchas bog‘liq ekanligi asoslab berilgan. Shuningdek, zamonaviy huquqiy munosabatlar sharoitida ushbu huquqlarning himoyasi va rivojlanish tendensiyalari tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: fuqarolik huquqi, nomulkiy huquqlar, shaxsiy huquqlar, sha’n va qadr-qimmat, shaxsiy hayot daxlsizligi, huquqiy himoya

Kirish

Fuqarolik huquqi tizimida shaxsning huquq va erkinliklari muhim o‘rin egallaydi. Ayniqsa, nomulkiy huquqlar insonning jamiyatdagi mavqeini, ijtimoiy va ma’naviy qadrini belgilovchi asosiy huquqlar sifatida e’tirof etiladi. Ushbu huquqlar bevosita mulkiy manfaatlar bilan bog‘liq bo‘lmagan holda, shaxsning o‘ziga daxldor bo‘lgan qadriyatlarni himoya qilishga qaratilgan. Shu sababli nomulkiy huquqlarni shaxsiy huquqlar tizimida alohida o‘rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Fuqarolarning nomulkiy huquqlari shaxsiy huquqlar tizimining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular shaxsning tug‘ilishi bilan vujudga keladi va butun umr davomida saqlanib qoladi. Nomulkiy huquqlarga shaxsning hayoti va sog‘lig‘i, sha’ni va qadr-qimmati, ishchanlik obro‘si, shaxsiy hayoti va oilaviy sirining daxlsizligi kabi huquqlar kiradi. Ushbu huquqlarni boshqa shaxslarga berish yoki ulardan voz kechish mumkin emasligi ularning o‘ziga xos jihatini tashkil etadi.

Asosiy qism

Nomulkiy huquqlar shaxsning erkin rivojlanishi va jamiyatda munosib o‘rin egallashini ta’minlaydi. Ular fuqarolarning o‘zini erkin ifoda etishi, ijtimoiy munosabatlarda teng ishtirok etishi uchun huquqiy asos bo‘lib xizmat qiladi. Shu bois ushbu huquqlarni ta’minlash va himoya qilish davlatning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Fuqarolarning nomulkiy huquqlari fuqarolik huquqi tizimida shaxsning ajralmas va daxlsiz huquqlari sifatida e’tirof etiladi. Ushbu huquqlar shaxsning moddiy manfaatlariga emas, balki uning ma’naviy, axloqiy va ijtimoiy qadriyatlariga qaratilganligi bilan ajralib turadi. Nomulkiy huquqlar shaxsning huquqiy maqomini belgilab beruvchi muhim omil bo‘lib, ular shaxsiy huquqlar tizimining asosini tashkil etadi.

Nomulkiy huquqlar mazmuniga shaxsning hayoti va sog‘lig‘i, sha’ni va qadr-qimmati, ishchanlik obro‘si, shaxsiy va oilaviy hayoti daxlsizligi, shaxsiy sirlarni saqlash huquqi kiradi. Ushbu huquqlar shaxsning jamiyatdagi o‘rni va obro‘sini belgilash bilan birga, uning erkin rivojlanishiga huquqiy zamin yaratadi. Ularning muhim xususiyati shundan iboratki, nomulkiy huquqlar begonalashtirilmaydi va boshqa shaxslarga o‘tkazilmaydi, ya’ni ular faqat huquq egasiga daxldor bo‘ladi.

Zamonaviy huquqiy munosabatlar sharoitida nomulkiy huquqlarni ta’minlash masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalar rivoji, internet

va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi shaxsiy hayot daxlsizligiga tahdid soluvchi holatlarni keltirib chiqarmoqda. Masalan, shaxsga oid ma’lumotlarning ruxsatsiz tarqatilishi, yolg‘on axborotlar e’lon qilinishi va obro‘ga putur yetkazuvchi materiallarning ommaviy tarqalishi nomulkiy huquqlar buzilishining keng tarqalgan shakllaridan biri hisoblanadi. Shu sababli fuqarolik qonunchiligida bunday huquqbuzarliklarning oldini olish va ularni bartaraf etish mexanizmlari takomillashtirilmoqda.

Nomulkiy huquqlarni himoya qilishda sud organlari muhim rol o‘ynaydi. Sud amaliyotida sha’n va qadr-qimmatni himoya qilish, ishchanlik obro‘sini tiklash, yolg‘on ma’lumotlarni rad etish hamda ma’naviy zarar undirish bilan bog‘liq nizolar ko‘rib chiqiladi. Bunday ishlar bo‘yicha sud qarorlari fuqarolarning nomulkiy huquqlarini real himoya qilishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ma’naviy zarar tushunchasi shaxsning ruhiy holatiga yetkazilgan salbiy oqibatlarni qoplashga qaratilgan muhim huquqiy institut sifatida qaraladi.

Nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimida nafaqat himoya, balki tartibga soluvchi vazifani ham bajaradi. Ular jamiyatda shaxslar o‘rtasidagi munosabatlarni axloqiy va huquqiy me’yorlar asosida shakllantiradi. Ushbu huquqlar orqali insonning sha’ni va qadr-qimmati oliy ijtimoiy qadriyat sifatida e’tirof etiladi. Bu esa huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatining muhim belgilaridan biri hisoblanadi.

Xalqaro huquq normalarida ham nomulkiy huquqlar alohida e’tiborga olinadi. Inson huquqlari to‘g‘risidagi xalqaro hujjatlarda shaxsning sha’ni, qadr-qimmati va shaxsiy hayoti daxlsizligi kafolatlangan. Ushbu normalar milliy qonunchilikka tatbiq etilishi natijasida fuqarolarning nomulkiy huquqlarini himoya qilish yanada mustahkamlanmoqda. Shunday qilib, nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimining markaziy elementi sifatida inson manfaatlarini har tomonlama himoya qilishga xizmat qiladi.

Fuqarolarning nomulkiy huquqlari shaxsiy huquqlar tizimida inson shaxsini huquqiy jihatdan himoya qiluvchi asosiy institutlardan biri hisoblanadi. Ushbu huquqlar shaxsning moddiy boyliklarga bog‘liq bo‘lmagan, ammo uning ijtimoiy va ma’naviy hayotida beqiyos ahamiyatga ega bo‘lgan manfaatlarini ifodalaydi. Nomulkiy huquqlar shaxsning o‘zligini anglash, jamiyatda erkin va munosib hayot kechirish imkonini yaratadi.

Nomulkiy huquqlarning muhim jihati shundaki, ular inson tug‘ilgan paytdan boshlab vujudga keladi va huquq subyekti bilan uzviy bog‘liq holda mavjud bo‘ladi. Ushbu huquqlarni boshqa shaxslarga berish, ulardan voz kechish yoki cheklash mumkin emas. Shu sababli nomulkiy huquqlar shaxsning ajralmas huquqlari sifatida e’tirof etiladi. Ular shaxsiy huquqlar tizimida tayanch o‘rin egallab, boshqa huquqlarning samarali amalga oshirilishini ta’minlaydi.

Fuqarolarning sha’ni va qadr-qimmatini himoya qilish nomulkiy huquqlarning eng muhim yo‘nalishlaridan biridir. Sha’n va qadr-qimmat shaxsning jamiyatdagi ijtimoiy bahosini ifodalovchi tushunchalar bo‘lib, ularni kamsitish yoki haqoratlash shaxsga jiddiy ma’naviy zarar yetkazadi. Fuqarolik huquqida bunday holatlarda huquqni tiklash, yolg‘on axborotni rad etish va ma’naviy zarar undirish mexanizmlari nazarda tutilgan. Bu mexanizmlar shaxsiy huquqlarning real va samarali himoyasini ta’minlashga xizmat qiladi.

Shaxsiy hayot daxlsizligi ham nomulkiy huquqlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Zamonaviy jamiyatda axborot almashinuvi tezlashgani sari shaxsiy hayotga aralashuv holatlari ko‘payib bormoqda. Shaxsga oid ma’lumotlarning ruxsatsiz yig‘ilishi, saqlanishi va tarqatilishi shaxsiy hayot daxlsizligining buzilishiga olib keladi. Shu bois, fuqarolik huquqi normalari shaxsiy hayotni himoya qilishga qaratilgan huquqiy kafolatlarni mustahkamlab bormoqda.

Nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimida faqat himoya vazifasini bajarib qolmay, balki tartibga soluvchi ahamiyatga ham ega. Ular shaxslar

o‘rtasidagi munosabatlarda hurmat, tenglik va adolat tamoyillarini qaror toptirishga xizmat qiladi. Ushbu huquqlar jamiyatda sog‘lom huquqiy muhitni shakllantirib, huquqbuzarliklarning oldini olishga yordam beradi.

Zamonaviy huquqiy davlat sharoitida nomulkiy huquqlarning ahamiyati yanada oshib bormoqda. Inson huquqlarini oliy qadriyat sifatida e’tirof etish tamoyili nomulkiy huquqlarning ustuvorligini belgilaydi. Milliy qonunchilikda ushbu huquqlarni himoya qilish normalarining mustahkamlanishi, sud amaliyotining rivojlanishi va huquqiy ongning yuksalishi nomulkiy huquqlarni amalga oshirish uchun qulay shart-sharoit yaratmoqda.

Shuningdek, nomulkiy huquqlar fuqarolarning ijtimoiy faolligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘z sha’ni va qadr-qimmati himoyalangan shaxs jamiyat hayotida faol ishtirok etadi, o‘z fikrini erkin bildiradi va huquqiy munosabatlarda tenglik asosida qatnashadi. Bu holat fuqarolik jamiyatining barqaror rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Xalqaro huquq normalarida nomulkiy huquqlar insonning asosiy va ajralmas huquqlari sifatida mustahkamlangan. Ushbu normalarning milliy huquq tizimiga joriy etilishi fuqarolarning shaxsiy huquqlarini xalqaro standartlar asosida himoya qilish imkonini beradi. Natijada, nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimida markaziy va yetakchi o‘rin egallaydi hamda inson manfaatlarini har tomonlama himoya qilishga xizmat qiladi.

Fuqarolarning nomulkiy huquqlari shaxsiy huquqlar tizimida inson shaxsining daxlsizligi va erkinligini ta’minlovchi huquqiy poydevor sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu huquqlar orqali shaxsning jamiyatdagi mavqei, ijtimoiy qadri va ma’naviy qiyofasi huquqiy jihatdan muhofaza qilinadi. Nomulkiy huquqlar bo‘lmagan sharoitda shaxsning boshqa huquqlari to‘liq va samarali amalga oshirilishi mumkin emas.

Nomulkiy huquqlar shaxs bilan uzviy bog‘liqligi sababli ularni mulkiy huquqlardan tubdan farqlash zarur. Agar mulkiy huquqlar iqtisodiy munosabatlarni tartibga solsa, nomulkiy huquqlar insonning ichki dunyosi, shaxsiy erkinligi va jamiyat bilan ma’naviy aloqalarini tartibga soladi. Shu bois ushbu huquqlar insonning huquqiy maqomini belgilovchi asosiy mezon sifatida qaraladi.

Shaxsning sha’ni, qadr-qimmati va ishchanlik obro‘si nomulkiy huquqlarning asosiy ob’ektlari hisoblanadi. Ushbu qadriyatlar shaxsning ijtimoiy munosabatlardagi obro‘-e’tiborini belgilaydi. Ularning buzilishi shaxsga nafaqat ma’naviy, balki ijtimoiy zarar ham yetkazadi. Fuqarolik huquqi bunday holatlarda buzilgan huquqni tiklash va shaxsning obro‘sini qayta tiklashga qaratilgan huquqiy choralarni nazarda tutadi.

Nomulkiy huquqlarni amalga oshirish va himoya qilish jarayonida huquqiy ong va huquqiy madaniyat muhim ahamiyat kasb etadi. Fuqarolar o‘z huquqlarini bilgan va anglagan taqdirdagina ularni samarali himoya qila oladi. Shu ma’noda, nomulkiy huquqlar nafaqat huquqiy normalar orqali, balki jamiyatda shakllangan axloqiy qadriyatlar orqali ham mustahkamlanadi.

Zamonaviy axborot jamiyati sharoitida nomulkiy huquqlar mazmuni yanada kengaymoqda. Raqamli makonda shaxsning tasviri, ovozi, shaxsga oid ma’lumotlari va virtual obro‘si ham huquqiy himoya ob’ekti sifatida qaralmoqda. Bu holat nomulkiy huquqlarning yangi ko‘rinishlarini shakllantirib, ularni huquqiy tartibga solishni talab etmoqda. Shu sababli fuqarolik huquqida ushbu sohani takomillashtirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimida integratsion rol o‘ynaydi. Ular konstitutsiyaviy huquqlar, fuqarolik huquqlari va inson huquqlari o‘rtasida bog‘lovchi bo‘g‘in vazifasini bajaradi. Bu esa shaxs huquqlarining yaxlit tizimini

shakllantirishga xizmat qiladi. Aynan nomulkiy huquqlar orqali shaxsning huquqiy himoyasi uzluksiz va barqaror tus oladi.

Davlat tomonidan nomulkiy huquqlarni himoya qilish mexanizmlarining rivojlanishi huquqiy davlat tamoyillarining amalda namoyon bo‘lishini ta’minlaydi. Sudlar, huquqni muhofaza qiluvchi organlar va boshqa vakolatli institutlar ushbu huquqlarni himoya qilishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyati ham nomulkiy huquqlarni ta’minlashda ahamiyatli hisoblanadi.

Nomulkiy huquqlarning shaxsiy huquqlar tizimidagi o‘rni shundan iboratki, ular insonni shunchaki huquq subyekti sifatida emas, balki oliy ijtimoiy qadriyat sifatida e’tirof etishga xizmat qiladi. Bu esa huquqiy munosabatlarda inson manfaatlarining ustuvorligini ta’minlaydi. Natijada nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimining markaziy elementi sifatida namoyon bo‘ladi.

Fuqarolarning nomulkiy huquqlari shaxsiy huquqlar tizimida ontologik va funksional jihatdan alohida o‘rin egallaydi. Ontologik yondashuvga ko‘ra, ushbu huquqlar shaxs mavjudligining huquqiy ifodasi bo‘lib, insonning biologik va ijtimoiy mohiyatidan kelib chiqadi. Shu sababli nomulkiy huquqlar ijtimoiy munosabatlar rivojidan qat’i nazar, shaxs huquqiy maqomining o‘zgarmas elementi sifatida qaraladi.

Zamonaviy huquqiy doktrinada nomulkiy huquqlarni subyektiv huquq sifatida e’tirof etish bilan birga, ularning obyektiv huquq tizimidagi o‘rni ham tahlil qilinmoqda. Obyektiv huquq sifatida nomulkiy huquqlar jamiyatda shaxsga bo‘lgan munosabatni normativ darajada mustahkamlaydi. Bu esa huquqning insonparvarlik tamoyiliga asoslanganligini yaqqol namoyon etadi.

Raqamli huquq munosabatlarining rivojlanishi nomulkiy huquqlar mazmunini tubdan qayta ko‘rib chiqishni talab qilmoqda. Shaxsning raqamli identifikatsiyasi, virtual obro‘si va raqamli izlari shaxsiy huquqlar tizimida mustaqil huquqiy

ahamiyat kasb etmoqda. Bu holat nomulkiy huquqlarning statik emas, balki dinamik huquqiy kategoriya ekanini tasdiqlaydi.

Nomulkiy huquqlarni himoya qilishda ma’naviy zarar instituti alohida murakkab huquqiy hodisa sifatida namoyon bo‘ladi. Ma’naviy zarar nafaqat ruhiy azob-uqubatlar, balki shaxsning ijtimoiy aloqalariga putur yetishi bilan ham ifodalanadi. Shu bois zamonaviy sud amaliyotida ma’naviy zararni aniqlash va baholash masalasi huquqiy va psixologik mezonlar uyg‘unligida hal etilmoqda.

Nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimida legitimatsiya funksiyasini ham bajaradi. Ya’ni ular shaxsning jamiyatdagi maqomini huquqiy jihatdan tan olish va mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu funksiyaning mavjudligi shaxsni huquqiy munosabatlarning markaziga qo‘yish konsepsiyasi bilan bevosita bog‘liq.

Shuningdek, nomulkiy huquqlar huquqiy xavfsizlik tushunchasi bilan uzviy aloqada bo‘lib, shaxsning kelajakdagi huquqiy holatini oldindan prognoz qilish imkonini beradi. Huquqiy xavfsizlikning ta’minlanishi shaxsning o‘z hayotini erkin rejalashtirishiga sharoit yaratadi. Bu esa nomulkiy huquqlarning shaxsiy huquqlar tizimidagi strategik ahamiyatini ko‘rsatadi.

Natijada, fuqarolarning nomulkiy huquqlari shaxsiy huquqlar tizimida nafaqat asosiy, balki kontseptual jihatdan yetakchi institut sifatida namoyon bo‘ladi. Ular shaxs va davlat o‘rtasidagi huquqiy munosabatlarning sifat darajasini belgilaydi hamda huquqiy davlatning insonparvarlik mohiyatini amalda ifodalaydi.

Taqqoslash mezoni	Nomulkiy huquqlar mazmuni	Shaxsiy huquqlar tizimidagi ahamiyati
Huquqiy mohiyati	Shaxsning moddiy manfaatlar bilan bog‘liq bo‘lmagan ma’naviy va ijtimoiy qadriyatlarini	Shaxs huquqiy maqomining asosi sifatida namoyon bo‘ladi

	ifodalaydi	
Vujudga kelish manbai	Insonning tug‘ilishi bilan tabiiy ravishda paydo bo‘ladi	Shaxsiy huquqlarning ajralmas elementi hisoblanadi
Begonalashtirish imkoniyati	Boshqa shaxslarga berilmaydi va undan voz kechib bo‘lmaydi	Shaxsiy huquqlar barqarorligini ta’minlaydi
Huquq ob’ekti	Sha’n, qadr-qimmat, obro‘, shaxsiy hayot, individual erkinlik	Insonning ijtimoiy va ma’naviy daxlsizligini kafolatlaydi
Huquqiy funksiyasi	Himoya, tartibga solish va legitimatsiya vazifalarini bajaradi	Shaxs va jamiyat manfaatlari muvozanatini ta’minlaydi
Huquqiy himoya shakli	Sud orqali rad etish, huquqni tiklash, ma’naviy zarar undirish	Shaxsiy huquqlarni real himoya qilish mexanizmini yaratadi
Zamonaviy rivojlanish yo‘nalishi	Raqamli identifikatsiya va virtual obro‘ bilan	Shaxsiy huquqlar tizimini dinamik rivojlantiradi

	boyimoqda	
Huquqiy xavfsizlikdagi roli	Shaxsning kelajakdagi huquqiy holatini kafolatlaydi	Barqaror huquqiy muhit shakllanishiga xizmat qiladi
Davlat bilan munosabat	Davlat aralashuvining huquqiy chegarasini belgilaydi	Huquqiy davlat tamoyillarini mustahkamlaydi
Nazariy ahamiyati	Insonparvarlik va shaxs markaziyligi g‘oyasiga asoslanadi	Huquq tizimining konseptual asosini tashkil etadi

Fuqarolarning nomulkiy huquqlari shaxsiy huquqlar tizimida huquqning antropotsentrik modelini ifodalaydi. Ya’ni huquqiy tartibga solish markazida davlat yoki mulk emas, balki inson shaxsi turadi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, nomulkiy huquqlar shaxsni huquqiy munosabatlarning passiv ishtirokchisidan faol subyektga aylantiradi. Bu holat fuqarolik huquqining zamonaviy rivojlanish tendensiyalarini belgilab beradi.

Nomulkiy huquqlarni amalga oshirishda huquqiy tenglik tamoyili alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur huquqlar barcha shaxslarga teng ravishda tegishli bo‘lib, ularning yoshi, ijtimoiy mavqei yoki moddiy holatidan qat’i nazar bir xil darajada himoya qilinadi. Bu jihat nomulkiy huquqlarning universal huquqiy tabiatini namoyon etadi hamda ularni mulkiy huquqlardan konseptual jihatdan

farqlaydi.

Zamonaviy huquqshunoslikda nomulkiy huquqlarni amalga oshirish bilan bog‘liq muammolar huquqiy kolliziya masalalari bilan chambarchas bog‘liq holda o‘rganilmoqda. Masalan, so‘z erkinligi va sha’n hamda qadr-qimmatni himoya qilish huquqi o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlash murakkab huquqiy vazifa hisoblanadi. Bunday holatlarda sudlar proporsionallik va adolatlilik mezonlariga asoslanib qaror qabul qiladi.

Nomulkiy huquqlar shaxsning ijtimoiy legitimligini ta’minlash vositasi sifatida ham namoyon bo‘ladi. Shaxsning jamiyatda tan olinishi, uning fikri va obro‘siga hurmat bilan munosabatda bo‘linishi aynan ushbu huquqlar orqali huquqiy jihatdan mustahkamlanadi. Bu holat shaxsiy huquqlar tizimining nafaqat himoya, balki ijtimoiy integratsiya funksiyasini ham bajarishini ko‘rsatadi.

Raqamli jamiyat sharoitida nomulkiy huquqlarning mazmuni yanada murakkablashmoqda. Shaxsning onlayn xatti-harakatlari, virtual muhitdagi obro‘si va raqamli izlari huquqiy baholashni talab etmoqda. Natijada nomulkiy huquqlar doirasida yangi huquqiy tushunchalar shakllanmoqda. Bu jarayon huquq tizimining moslashuvchan va dinamik xarakterga ega ekanini isbotlaydi.

Nomulkiy huquqlarni cheklash masalasi huquqiy davlat sharoitida alohida ehtiyotkorlik bilan yondashishni talab qiladi. Ushbu huquqlar faqat qonun asosida va ijtimoiy zaruriyat mavjud bo‘lgan taqdirdagina cheklanishi mumkin. Aks holda, shaxsiy huquqlar tizimining izdan chiqishi va huquqiy ishonchning pasayishi xavfi yuzaga keladi.

Nomulkiy huquqlar shaxsiy huquqlar tizimida barqarorlik va uzluksizlikni ta’minlovchi huquqiy omil sifatida qaraladi. Ular shaxsning hayotiy faoliyati davomida o‘zgarmas ahamiyatga ega bo‘lib, huquqiy munosabatlarning insonparvarlik ruhida rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu jihatdan nomulkiy

huquqlar zamonaviy huquq tizimining nazariy va amaliy tayanch nuqtasi hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, fuqarolarning nomulkiy huquqlari shaxsiy huquqlar tizimida markaziy o‘rin tutadi. Ular insonning ma’naviy va axloqiy qadriyatlarini himoya qilishga xizmat qiladi hamda huquqiy davlatning muhim belgisi hisoblanadi. Zamonaviy sharoitda nomulkiy huquqlarni ishonchli himoya qilish fuqarolik jamiyatini rivojlantirishning muhim omili bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati asoslari. Toshkent, Adolat nashriyoti, 2010 yil, 145–152 betlar.
2. Rahmonqulov H.R. Fuqarolik huquqi. Umumiy qism. Toshkent, TDYU nashriyoti, 2018 yil, 210–225 betlar.
3. Saidov A.X. Inson huquqlari nazariyasi. Toshkent, Yuridik adabiyotlar nashriyoti, 2016 yil, 98–110 betlar.
4. O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi. Toshkent, Adolat nashriyoti, 2023 yil, 98–112 betlar.
5. G‘ofurov Z.T. Shaxsiy nomulkiy huquqlarni himoya qilish masalalari. Toshkent, Ilm Ziyo nashriyoti, 2019 yil, 56–70 betlar.
6. Xudoyberganov B.S. Fuqarolik huquqida ma’naviy zarar tushunchasi. Toshkent, Yangi asr avlodi nashriyoti, 2020 yil, 34–49 betlar.
7. Madumarov F.M. Zamonaviy fuqarolik huquqi muammolari. Toshkent, TDYU nashriyoti, 2022 yil, 120–135 betlar.